

RIIGI TUGITEENUSTE
KESKUS

Aktsiaselts Tallinna Lennujaam
administration@tll.aero
Lennujaama tee 2, Tallinn
11101, Harju maakond
Registrikood: 10349560

18.12.2023 nr 11.2-38/23/1524

OTSUS finantskorrektsiooni tegemise ja toetuse taotluse rahuldamise käskkirja muutmise kohta

Riigi Tugiteenuste Keskus (registrikood: 70007340; edaspidi *rakendusüksus*¹) teeb meetme „Üleriigiliste ja rahvusvaheliste ühenduste arendamine“ tegevuse „Lennujaamadesse tehtud investeeringud“ raames finantskorrektsiooni otsuse Aktsiaseltsi Tallinna Lennujaam (edaspidi *toetuse saaja, tellija* või *hankija*) projekti „Tallinna lennujaama lennuliiklusala keskkonnaseisundi parendamine ja lennuohutuse suurendamine“ (struktuuritoetuse registris nr 2014-2020.10.01.003.01.15-0020, edaspidi *projekt*) osas ja muudab sellega seoses 30.12.2015 Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti käskkirja nr 1-10/15-353 (edaspidi *taotluse rahuldamise otsus*).

Rahandusministeeriumi poolt viidi 12.10.2022 kuni 30.11.2022 läbi projektiaudit, mille lõppaurande nr CF-195/2022 kohaselt tuvastati, et toetuse saaja ei ole riigihanke „Tallinna lennujaama lennuliiklusala keskkonnaseisundi parendamine ja lennuohutuse suurendamine, II ehitusetapp (2019). Ehitustöövõtt.“ viitenumbriga 215130 (edaspidi *riigihange nr 215130*) läbiviimisel järginud riigihangete seaduses (kuni 14.07.2020 kehtinud redaktsioon; edaspidi ka *RHS*) sätestatud nõudeid, mistõttu kohaldab rakendusüksus antud hanke kulude osas finantskorrektsiooni ning **loeb mitteabikõlblikuks 1 200 302,34 eurot, sh toetuse summas 600 151,16 eurot.**

Otsuse tegemise aluseks on perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *STS*) § 8 lg 2 punkt 6, § 45 lg 1 punkt 3, § 46, § 48, § 49 lõige 1, Vabariigi Valitsuse 01.09.2014 määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (kuni 08.10.2020 kehtinud redaktsioon, edaspidi *ühendmäärus*) § 22 lõige 14 ja majandus- ja taristuministri 03.10.2014 määruse nr 85 „Transpordi infrastruktuuri arendamine perioodil 2014–2020“ (edaspidi *meetme määrus*) § 32 lõige 1 ja § 35, taotluse rahuldamise otsuse lisa 1 „Projekti rahastamise tingimused“ (kinnitatud 25.01.2021 käskkirjaga nr 1-7/21-008-TI, edaspidi *lisa 1*) punktid 11 ja 17, auditi

¹ Alates 01.04.2021. a täidab rakendusüksuse ülesandeid Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti asemel Riigi Tugiteenuste Keskus. Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse meetmete nimekiri, millega kinnitatakse meetme rakendusüksus, on kättesaadav <https://rtk.ee/meetmete-nimekiri>

lõpparuanne nr CF-195/2022 ning projekti raames esitatud riigihankega nr 215130 seotud kuludokumendid.

1 Toetuse saaja on riigihankes nr 215130 seadnud pakkujatele piirava iseloomuga hankelepingu täitmise tingimused ning kohelnud ettevõtjaid ebavõrdselt

1.1. Rikkumise asjaolud

Toetuse saaja avaldas 02.12.2019 hanketeate riigihanke nr 215130 rahvusvahelise avatud hankemenetlusena läbi viimiseks. Riigihanke nr 215130 raames esitati kolm pakumust. Menetluse tulemusena sõlmis hankija edukaks tunnistatud ühispakkumuse esitanud pakkujatega KMG Inseneriehituse AS ja Verston Ehitus OÜ (edaspidi ka *töövõtja*) 27.05.2020 ehitustööde tellimiseks lepingukokkuleppe „Tallinna lennujaama lennuliiklusala keskkonnaseisundi parendamine ja lennuohutuse suurendamine, II ehitusetapp (2019). Ehitustöövõtt.“ (edaspidi *hankeleping*) maksumusega 24 805 352,07 (ilma käibemaksuta).

Riigihanke nr 215130 alusdokumentide (edaspidi ka *HD*) koosseisu kuuluva lepingu eelnõu (edaspidi *HD osa II*) eritingimuste osa 2 „Lepingu eritingimused“ punktide 4.2 ja 14.2 kohaselt peavad olema töövõtja poolt hangitavad täitmistagatis ja ettemakse tagatis väljastatud:

-(i) tellija poolt aktsepteeritava tellija asukohamaa krediidasutuse poolt või

-(ii) tellija poolt aktsepteeritava Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi või Euroopa Liidu liikmesriigi krediidasutuse poolt, millel on vähemalt reiting B vastavalt Moody's reitingule² pankade finantsnäitajate kohta.

Rahandusministeeriumi läbiviidud projektiauditi raames auditeeriti mh riigihanke 215130 läbiviimise õiguspärasust. Auditi lõpparuande CF-195/2022 olulises tähelepanekus nr 4.1 leidsid audiitorid, et HD osas II tagatistele nimetatud nõuete sätestamisel on toetuse saaja jätnud endale esimesel juhul õiguse aktsepteerida talle sobiva Eesti krediidasutuse tagatise, kusjuures ei olnud oluline, kas Eesti krediidasutus vastab Moody's B reitingule või mitte, ning teisel juhul on seadnud välisriigi krediidasutustele, kes lepingulised tagatised võiksid väljastada, Moody's B reitinguga seotud piirangu. Audiitorite hinnangul on ebavõrdselt koheldud kõiki neid ettevõtjaid, kes oleksid soovinud esitada välisriigi krediidasutuse tagatise, kuid tagatist väljastaval krediidasutusel puudus konkreetne reiting, võrreldes nende ettevõtjatega, kellel oli võimalik esitada mõne Eesti krediidasutuse tagatis, mille puhul krediidasutusele reitingu nõuet ei seatud. Audiitorid märkisid, et ettevõtjate erinev kohtlemine, küsides ühel juhul Moody's B reitingu olemasolu, teisel juhul mitte, pole õige ning toetuse saajal oleks tulnud reitingu küsimisel ettevõtjad võrdsustada. Audiitorid olid seisukohal, et antud juhul ei saa Moody's B reitinguga seotud nõuet pidada õiguspäraseks.

Audiitorid leidsid, et toetuse saaja poolt seatud hankelepingu täitmise tingimused tagatiste osas on pakkujatele juurdepääsu piirava iseloomuga ning toetuse saaja ei ole kohelnud kõiki ettevõtjaid võrdselt ega mittediskrimineerivalt. Audiitorite hinnangul ei saa selliseid hankelepingu tingimusi pidada proportsionaalseteks, asjakohasteks ega põhjendatuteks.

Audiitorid olid seisukohal, et kuivõrd hankelepingu täitmisega seoses on seatud põhjendamatult piiravad tingimused, tuleb sellist olukorda pidada RHS § 3 punkti 2 rikkumiseks.

² HD punkti 4.3 põhjal võib viidet Moody's B-le lugeda koos laiendusega „või sellega samaväärne“.

1.2 Toetuse saaja seisukoht

Toetuse saaja ei nõustunud audiitoritega ning jäi seisukohale, et Rahandusministeerium on asunud auditi lõpparuande nr CF-195/2022 punktis 4.1 ebaõigelt seisukohale, et hankija jättis endale õiguse aktsepteerida talle sobiva Eesti krediidiautuse tagatise, kusjuures ei olnud oluline, kas Eesti krediidasutus vastab Moody's B reitingule või mitte. Toetuse saaja märkis, et täitmistagatisega seotud nõuet tuleb tõlgendada nii, et nii tellija asukohamaa krediidasutuse (variant i) kui ka tellija poolt aktsepteeritava Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi või Euroopa Liidu liikmesriigi krediidasutuse puhul (variant ii) peab olema tagatud vähemalt reiting B vastavalt Moody's reitingule pankade finantsnäitajate kohta. Seda kinnitab toetuse saaja hinnangul juba ainuüksi asjaolu, et grammatiliselt lõppeb lause punktiga alles peale (variant ii) lõppu, kus oli toodud välja täitmistagatiste puhul täiendav tingimus krediidasutuse reitingule.

Toetuse saaja märkis, et audiitorite seisukoht – *esineb võimalus, et potentsiaalne pakkuja, kelle pakkumus oleks võinud olla soodsama hinnaga, loobus pakkumuse esitamisest riigihanke alusdokumentide tingimuste tõttu*, on oletuslik. Toetuse saaja juhtis tähelepanu asjaolule, et hanke protsessi käigus ei küsinud ükski hankedokumente välja võtnud ettevõtte täpsustavaid küsimusi reitingu nõude või garantiitingimuste kohta ning märkis, et tagasinõude aluseks ei saa olla audiitorite põhistamata ja tõendamata oletused. Toetuse saaja rõhutas, et need nõuded kehtisid võrdselt kõigile hankes osalemisest huvitatud isikutele.

1.3 Rakendusüksuse seisukoht ja õiguslik põhjendus

Meetme määruse § 32 lõike 1 kohaselt tagab toetuse saaja STS §-s 24 sätestatud kohustuste täitmise. Vastavalt STS § 24 punkti 18 ja § 26 koosmõjule on toetuse saaja kohustatud järgima riigihangete seadust, kui ta on hankija riigihangete seaduse tähenduses. Taotluse rahuldamise otsuse lisa 1 punkti 11 kohaselt on toetuse saaja riigihangete seaduse mõistes hankija ja kohustatud projekti elluviimisel järgima riigihangete seaduses toodud nõudeid.

RHS § 3 punkti 2 kohaselt peab hankija kohtlema kõiki isikuid, kelle elu- või asukoht on Eestis, mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, muus Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Maailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankelepinguga ühinenud riigis, võrdselt ja jälgima, et kõik isikutele seatavad piirangud ja kriteeriumid oleksid riigihanke eesmärgi suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud.

Rakendusüksus nõustub audiitoritega, et riigihankes nr 215130 seotud hankelepingu täitmise tingimused, mille kohaselt peab töövõtja hankima ja esitama toetuse saajale täitmistagatise ja ettemakse tagatise, mis on väljastatud tellija poolt aktsepteeritava: 1) tellija asukohamaa krediidasutuse poolt või 2) Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi või Euroopa Liidu liikmesriigi krediidasutuse (edaspidi ka *välisriigi krediidasutus*) poolt, millel on vähemalt reiting B vastavalt Moody's reitingule pankade finantsnäitajate kohta, kohtlevad ettevõtjaid ebavõrdselt ning on ebaproportsionaalsed ja pakkujaid põhjendamatult piiravad. Toetuse saaja ei ole andnud kõnealuse tingimuse kaudu võimalust riigihankes osalemiseks potentsiaalsetele pakkujatele, kes oleksid soovinud esitada välisriigi krediidasutuse, kellel puudus konkreetne nõuetekohane reiting (vähemalt Moody's B), tagatise.

Rakendusüksus peab siinkohal vajalikuks selgitada, et HD-s seatud tingimust saab pidada ebaproportsionaalseks juhul, kui tingimuse sõnastus võimaldab ettevõtjaid alusetult ebavõrdselt kohelda või on seatud tingimusega soovitud eesmärki võimalik saavutada ka ettevõtjaid vähem

piiravamal moel. Igasuguste HD-s olevate tingimuste seadmiseks peavad hankijal esinema objektiivsed ja kehtiva õigusruumiga kooskõlas olevad põhjused, mida peab olema võimalik faktiliselt kontrollida. Rakendusüksus tugineb seatud tingimuse proportsionaalsuse hindamisel eelkõige hankija selgitustele tingimuse seadmist õigustavate põhjuste kohta ning kontrollib esitatud selgituste kooskõla muude asjasse puutuvate faktiliste asjaoludega. Toetuse saaja poolt esitatud selgitused ei võimalda rakendusüksuse hinnangul asuda muule seisukohale, kui auditi lõpparuandes on audiitorid välja toonud.

Aktsepteerides Eesti krediidasutuse väljastatud tagatise, mille puhul krediidasutuse reitingut ei nõutud, on ilmne, et Moody's B reitingu olemasolu ei olnud tagatise andja puhul vältimatult vajalik. Rakendusüksus nendib, et hankija on HD osas II tagatiste tingimuste sätestamisel jätnud hankilepingu täitjale valiku tagatise väljastaja valimiseks, kuid see ei õigusta piirava ja ebaproportsionaalse tingimuse seadmist ning ettevõtjate ebavõrdset kohtlemist. Vaidlusaluse tingimusega pidid potentsiaalsed pakkujad arvestama juba pakkumuse esitamise hetkel ning sellest lähtuvalt hindama, kas neil on võimalik hankija kehtestatud tingimustel riigihankes nr 215130 osaleda. Rakendusüksuse hinnangul on toetuse saaja tekitanud seatud hankilepingu täitmise tingimuste tõttu eelisseisundi nendele ettevõtjatele, kellel oli võimalik või mistahes põhjustel otstarbekas hankida ja esitada hankija asukohamaa krediidasutuse poolt väljastatavaid tagatise, kuivõrd sellisel juhul ei tulnud arvestada krediidasutuse reitinguagentuuri (Moody's) finantstugevuse reitinguga (B).

Rakendusüksus märgib, et kõik krediidasutused peavad täitma Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) nr 575/2013 tulenevaid tingimusi krediidasutuste kapitalinõuete kohta ja seega krediidasutuste maksevõimelisus ei tohiks oluliselt erineda. Toimib ühtne pangajärelevalve mehhanism (nn SSM - (EL) 1024/2013), mille kohaselt krediidasutuste järelevalve eest vastutab Euroopa Keskpank. Ka kolmandate riikide krediidasutusi loetakse EL-is asuvate ja tegevusloa saanud krediidasutustega ekvivalentseteks, kui selle riigi regulatsioone ja järelevalvet loetakse ekvivalentseks EL-i omadega (näiteks Šveits). Seega tagatise õigusjõud ei ole ühelgi juhul konkreetse seoses selle väljastanud krediidasutuse registreerimise või tegutsemise asukohast.

Rakendusüksuse hinnangul ei ole võimalik täitmistagatise ja ettemakse tagatise nõuet Moody's B reitingu osas tõlgendada toetuse saaja poolt viidatud viisil. HD osa II lepingu eritingimuste punktide 4.2 ja 14.2 sõnastustest ja vormistusest on võimalik ühemõtteliselt järeldada, et reitingu nõue — vähemalt B vastavalt Moody's reitingule pankade finantsnäitajate kohta, pidi olema täidetud just Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi või Euroopa Liidu liikmesriigi tagatise välja antava krediidasutuse korral, mitte tellija asukohamaa krediidasutuse puhul. Rakendusüksus on seisukohal, et kuivõrd tingimus on väga konkreetset sõnastatud ning selle sõnastus ja vormistus ei toeta toetuse saaja tõlgendust tingimuse osas, siis ei saa eeldada, et riigihankes osalemisest huvitatud isikud vajasisid hankija täiendavat selgitust tingimuse sisu kohta, mistõttu ei pruukinud hankest huvitatud isikud esitada hankijale ka selgituspäringuid.

Rakendusüksuse hinnangul väärib märkimist, et praktikas kasutavad Eesti pakkujad pigem Eesti krediidasutuste teenuseid ning välispakkujad pigem oma asukohamaa krediidasutuste teenuseid, millest võib järeldada, et kui hankilepingu tingimus seab töövõtja tagatise väljastavale krediidasutusele õigusvastased piirangud, laieneb ebavõrdne kohtlemine ka pakkujatele endile. Antud riigihanke puhul oli tegemist rahvusvahelist piirmäära ületava hankega, mille puhul tuleb välispakkujate huvi hankes osalemise vastu eeldada ning sellest eeldusest lähtuvalt ka riigihanke

alusdokumentides tingimused kehtestada. Eeltoodust tulenevalt on rakendusüksuse hinnangul vaidlusaluse tingimuse tõttu eelisseisundis hankija asukohariigist pärit pakkujad, kes olid Eesti Vabariigis registreeritud krediitiasutuse kliendid juba enne riigihanke nr 215130 menetluse algust. Eelduslikult on sellistel pakkujatel nõutava tagatise saamine nii ajaliselt kui menetluslikult lihtsam kui välisriigist pärit pakkujatel. Juhul, kui välispakkujad oleks soovinud esitada tellija asukohamaa krediitiasutuse väljastatud tagatist (nt pakkujal puudus võimalus esitada välisriigi krediitiasutuse, kellel puudus konkreetne nõuetekohane reiting (vähemalt Moody's B), tagatise), oleks pidanud nad esmalt tegema endale piisava detailsusastmega selgeks nõude täitmisega seonduva õigusliku regulatsiooni ja tegema läbi potentsiaalse kliendiks saamise menetluse, mistõttu on nad võrreldes Eestist pärit pakkujatega eelduslikult ebavõrdsemas seisus.

Rakendusüksus peab vajalikuks mh välja tuua, et töövõtja esitas hankelepingu täitmisel Swedbank AS-i, kellel endal Moody's B reitingut ei olnud/ei ole (vastavale reitingule vastas/vastab tema nn emaettevõtja Swedbank AB), väljastatud tagatised. Samas ei oleks riigihankest huvitatud isik – näiteks välispakkujad, kes soovinuks esitada lepingu täitmisel Moody's B reitingule mittevastava välisriigi krediitiasutuse tagatise – saanud hankes osaleda. Seega võib vaidlusalust tingimust pidada nõudeks, mis küll ei pruugi välistada välisriigi pakkujate osalemist hankes, kuid seab siiski välisriigi pakkujatele takistuse hankel osalemiseks. Olenemata sellest, et pakkujal võib olla võimalik esitada vähemalt Moody's B reitingule vastava krediitiasutuse väljastatud tagatised, ei saa väita, et välisriigi pakkujad olid samas seisus Eesti pakkujatega, kes on eeldatavalt mõne Eesti krediitiasutuse kliendid või kelle osas on Eesti krediitiasutustel lihtsam informatsiooni hankida. Seega olid eelkõige Eesti pakkujad paremas olukorras võrreldes teiste hankest huvitatud isikutega. Riigihangete seaduse võrdsuspõhimõtte kohaselt ei tohi võrreldavaid olukordi käsitleda erinevalt ega erinevaid olukordi ühtemoodi, välja arvatud siis, kui selline erinev käsitlemine on objektiivselt põhjendatud. Võrdse kohtlemise põhimõtte riigihankes tähendab eelkõige seda, et pakkujatel peavad olema võrdsed võimalused (sh ei ole mõnele pakkujale loodud ebakohast eelist), kui nad valmistavad ette oma pakkumusi, ja selle eesmärk on soodustada hankemenetluses osalevate ettevõtjate vahel terve ja tegeliku konkurentsi arengut. Tõelise konkurentsi tekkeks tuleb pakkujaid kohelda võrdselt ja mittediskrimineerivalt. Võrdse kohtlemise põhimõtte järgimine riigihangete läbiviimisel on oluline, et aidata kaasa konkurentsi efektiivsele ärakasutamisele³. Kehtestatud tagatiste nõue aga ei ole eelpool nimetatud riigihangete seaduse üldpõhimõttega kooskõlas.

Rakendusüksus selgitab, et riigihankes seatud tingimused ei tohi välistada konkurentsi, need peavad olema objektiivsed, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed ning ei tohi takistada selliste ettevõtjate osalemist hankes, kes on tegelikult võimelised hankelepingut täitma. Nii riigihangete vaidlustuskomisjon (VAKO), aga ka Rahandusministeerium oma riigihangete teemalises korduma kippuvate küsimuste rubriigis, on korduvalt rõhutanud, et ettevõtjatel peab olema ligipääs riigihankele lähtuvalt oma võimekusest – ta peab suutma lepingut sisuliselt täita, mil viisil ta seda teeb, on ettevõtja enda otsustada. Käesoleval juhul on hankija välistanud selliste potentsiaalsete pakkujate riigihankes osalemise, kes oleksid olnud suutelised hankelepingut edukalt täitma, kuid kes soovisid või kellel oli võimalik või otstarbekas esitada täitmistagatise ja ettemakse tagatise, mis olid väljastatud välisriigi krediitiasutuse poolt, millel puudus nõutud reiting või ei vastanud see hankija poolt seatud nõudele. Rakendusüksuse hinnangul oli toetuse saajal võimalus sõnastada hankelepingu täitmise tingimused selliselt, et need oleks olnud hankest huvitatud isikute suhtes võrdse kohtlemise põhimõtet järgivad.

³ Euroopa Kohus C-243/89, Komisjon vs Taani (Storebaelt), p 33.

Antud juhul ei ole võimalik välistada, et kui tagatiste tingimusi ei oleks sellisel viisil kehtestatud, siis oleks see võinud laiendada võimalike riigihankes nr 215130 osalejate hulka ning edukaks ja soodsamaks pakkumuseks oleks võinud kujuneda mõne teise pakkuja pakkumus. Rakendusüksuse hinnangul on toetuse saaja objektiivsete põhjendusteta piiranud pakkujate ringi ja kohelnud potentsiaalseid pakkujaid ebavõrdselt. Siinjuures selgitab rakendusüksus, et riigihanke reeglite ja üldpõhimõtete täitmise puhul tuleb lähtuda just võimalikest hüpoteetilisest situatsioonidest ehk teisisõnu peab RHS-i korrektne järgimine tagama avatud hankemenetluses olukorra, kus isikute õigusi pole võimalik isegi oletatavasti rikkuda.

Rakendusüksus ei nõustu toetuse saajaga, et kuna antud tingimuste kohta ei küsitud hankijalt selgitusi, pakkujad ei palunud tingimust muuta ega vaidlustanud seda, siis järelikult ei välistanud tingimus ühegi huvitatud isiku osalemist hankes ega piiranud efektiivset konkurentsi. Toetuse saaja hankijana vastutab tema korraldatud riigihanke õiguspärasuse eest ja vastutust selles osas ei saa lükata potentsiaalsetele pakkujatele, kes jätsid oma pakkumuse esitamata või õigusvastastele hankelepingu tingimustele tähelepanu juhtimata (selle kohta selgitusi küsimata).

Eelnevast lähtuvalt on rakendusüksus seisukohal, et toetuse saaja ei ole lennuliiklusalade keskkonnaseisundi parendamise ja lennuohutuse suurendamise ehitustööde hankimisel järginud RHS §-s 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid, eelkõige kohustust hanke läbiviimisel jälgida, et kõik isikutele seatavad piirangud ja kriteeriumid oleksid hanke eesmärgi suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud ning kohustust kohelda kõiki isikuid võrdselt.

1.4 Rikkumistele kohaldatav finantskorrektsiooni määr 5%

STS § 45 lg 1 punkti 3 kohaselt tehakse finantskorrektsiooni otsus toetuse vähendamiseks või tühistamiseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 143 alusel juhul, kui toetuse saaja on jätnud osaliselt või täielikult täitmata kohustuse või nõude ja see on mõjutanud kulu abikõlblikkust. Sama seaduse § 46 lõike 1 kohaselt, kui finantskorrektsiooni otsuse tegemisel ei ole kohustuse või nõude täitmata jätmise laadist tulenevalt võimalik selle rahalise mõju suurust hinnata, kuid esineb põhjendatud oht, et kohustuse või nõude täitmata jätmine tõi kaasa rahalise mõju, siis vähendatakse ühendmääruses sätestatu alusel.

Ühendmääruse⁴ § 21 lõike 1 kohaselt, kui STS § 46 lõike 1 kohaselt ilmneb, et toetuse saaja on eiranud oma kohustusi või talle kehtestatud nõudeid ja finantskorrektsiooni otsuse tegemisel ei ole võimalik kohustuse või nõude täitmata jätmise laadist tulenevalt selle rahalise mõju suurust

⁴ Riigikohus on 28. juuni 2023 kohtuotsusega põhiseaduslikkuse järelevalve asjas nr 5-23-2 tunnistanud Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määruse nr 143 „Perioodi 2014-2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ § 25 lõike 5 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, millega nähakse ette, et § 22³ kohaldub toetustaotluste puhul, mis rahuldati enne 9. oktoobrit 2020. Riigikohus on sama otsuse punktis 93 selgitanud, et ühendmääruse § 25 lg 5 kehtetuks tunnistamine [kohtuotsuses] viidatud osas toob kaasa selles ajavahemikus rahuldatud toetustaotlusi puudutavate finantskorrektsioonide tegemisel ühendmääruse vana redaktsiooni kohaldamise. Kui [ühendmääruse vana redaktsiooni kohaldamiseks] rakendussätet ei ole, kohalduvad õiguse üldpõhimõtetest (õiguskindluse põhimõte, täpsemini tagasiulatuva mõju keeld) lähtudes toetustaotluse rahuldamise ajal kehtinud normid.

Võttes arvesse eespool viidatud Riigikohtu seisukohta ning asjaolu, et TTJA tegi toetuse taotluse osalise rahuldamise otsuse 30.12.2015 ja seetõttu kehtiva ühendmääruse § 22³ lg 1 punkti 4 ja lg 2 punkti 1 antud juhul kohaldada ei saa, lähtub rakendusüksus finantskorrektsiooni määra rakendamisel ühendmääruse redaktsioonist, mis kehtis kuni 8. oktoobrini 2020 ehk toetuse taotluse osalise rahuldamise otsuse tegemise ajal.

hinnata, kuid esineb põhjendatud oht, et täitmata jätmine tõi kaasa rahalise mõju, siis vähendatakse toetust ühendmääruse 4. peatükis sätestatud ulatuses.

Rakendusüksus on seisukohal, et toetuse saaja poolt talle pandud kohustuste eiramise tulemusena on tekkinud kahju, kuid selle suurust ei ole võimalik hinnata, sest ei ole teada, milliseks oleks kujunenud riigihankes nr 215130 pakkujate ring ning kes oleks tunnistanud edukaks pakkujaks ja milline oleks olnud eduka pakkumuse maksumus, kui hankija oleks hankelepingu täitmise tingimuste seadmisel täitmistagatise ja ettemakse tagatise osas järginud RHS-i. Kuivõrd hanketingimused (sh HD osas II toodud tingimused) on kõikidele huvilistele avatud ilma hanke juurde registreerumata, siis ei ole välistatud, et mõni huvitatud isik jättis vaidlusaluste tingimuste tõttu hankes osalemata ja ennast hanke juurde registreerimata. Seega ei ole täielikult tagatud struktuuritoetuse säästlik ja läbipaistev kasutamine ning Euroopa Liidu finantshuvisid on kahjustatud, mistõttu tuleb projekti toetussummat vähendada. Toetuse vähendamiseks tehtava finantskorrektsiooni protsendimäärasid reguleerib siseriiklikult ühendmäärus.

Ühendmääruse § 22 lõike 14 kohaselt vähendatakse hankelepingule eraldatavat toetust kuni 10 protsenti, kui hankemenetluse korraldamisel ilmneb riigihangete seaduses sätestatud nõuete rikkumine, mida ei ole lõigetes 2-11 ja 13 nimetatud, või kui tegemist on riigihangete korraldamisega, kus hankelepingu maksumus jääb alla riigihangete piirmäära või kui on tegemist lihtsustatud korras teenuste tellimisega või ideekonkursi korraldamisega. Sõltuvalt rikkumise raskusest võib kohaldada 25-protsendilist finantskorrektsiooni määra.

Rakendusüksus peab otsuses kirjeldatud rikkumise olulisust ja raskust hinnates põhjendatuks rakendada 5%-list finantskorrektsiooni määra.

Määra kaalumisel on rakendusüksus võtnud arvesse, et riigihangete registri vahendusel on tuvastatav, et riigihanke nr 215130 raames esitati riigihanke alusdokumentidele kolm vastavat pakkumust. See tähendab, et hankes oli tagatud minimaalne konkurents ja erinevate pakkumuste võrdlemine, mistõttu on põhjendamatult kohaldada kõige rangemaid 10- ja 25- protsendiseid määrasid. Samas tuleb arvestada, et hankelepingu täitmiseks on seatud tingimused, mis kohtlesid pakkujaid erinevalt/ebavõrdselt, polnud hankelepingu esemega proportsionaalsed ja piirasid põhjendamatult pakkujate juurdepääsu hankele. Seega on rikutud riigihangete seaduses sätestatud üldpõhimõtteid, eelkõige RHS § 3 punkti 2. Ei saa välistada, et riigihanke alusdokumente lugedes võisid osad hankest huvitatud isikud loobuda riigihankel osalemisest, sest neil puudus võimalus esitada nõutud tingimustega⁵ täitmistagatist ja ettemakse tagatist. Seetõttu puudub kindlustunne, et pakkujate ring ei oleks võinud olla laiem ning seega ka hankemenetluse lõpptulemus teistsugune, s.t toetuse saaja oleks võinud hankelepingu sõlmida teise pakkujaga ja teise maksumusega pakkumuse alusel. Arvestades eeltoodut on rakendusüksuse hinnangul põhjendatud kohaldada 5%-list finantskorrektsiooni määra, kuna see on proportsionaalne rikkumise raskusega. Ühendmääruse seletuskiri selgitab mh, et RHS §-s 3 nimetatud üldpõhimõtete olulise riive korral tuleb eelduslikult rakendada 25-protsendilist finantskorrektsiooni määra. Järelikult peab seadusandja antud rikkumist piisavalt oluliseks puuduseks, mistõttu ei saa toetuse saajal tekkida eelkirjeldatu valguses õigustatud ootust, et RHS § 3 üldpõhimõtete mittejärgimise korral peaks rakendatav finantskorrektsiooni määr 5 protsendist veelgi madalam olema.

⁵ Tagatiste väljastajate osas.

Rakendusüksus märgib, et eelnevat toetab ka Euroopa Komisjoni 14.05.2019 rikkumiste juhendi nr C(2019) 3452⁶ (edaspidi *EK juhend*) punkti 2.1 alapunkt 11, mille kohaselt loetakse rikkumiseks selliste lepingu täitmise tingimuste kasutamine, mis ei ole teiste juhendis nimetatud õigusnormi rikkumise liigi tähenduses diskrimineerivad, kuid on ikkagi ettevõtjate juurdepääsu piiravad ja vastavatele rikkumistele rakendatakse 10%-list korrektsioonimäära. Juhtumil, mil kohaldati piiravaid kriteeriume, tingimusi või tehnilisi kirjeldusi, kuid minimaalne konkurents oli siiski tagatud, s.t mitu ettevõtjat esitas pakkumuse ja vastasid kvalifitseerimistingimustele, võimaldab EK juhend rakendada 5%-list korrektsioonimäära.

Samuti ka kehtiva ühendmääruse 22³ lg 1 punkt 4 ja 22³ lg 2 punkt 1 näevad koosmõjus ette eelnevalt kirjeldatud rikkumise puhul 5%-lise finantskorrektsiooni määra kohaldamist.

Rakendusüksus selgitab muu hulgas, et ühendmääruse seletuskirja kohaselt tehakse finantskorrektsioon, kui riigihangete seaduse rikkumine avaldas või võinuks avaldada finantsmõju liidu eelarvele. Ühendmääruses nimetatud rikkumisjuhtumitele ettenähtud määrade alusel tehtud finantskorrektsioonide puhul on juba eeldatavat rahalist mõju hinnatud ja protsendimäärad vastavad proportsionaalsuse põhimõttele. Ka Euroopa Kohtu otsustes C-383/06–C-385/06 jõutakse järeldusele, et kui rikutakse hankereegleid, siis sellest piisab järeldamiseks, et toetust ei ole kasutatud abikõlblikuks loetava kulu osas säästlikult, kahjustades sellega EL reguleeritud konkurentsipoliitikat ning seeläbi ka Euroopa Liidu eelarvet ja siseturgu.

Lisaks on seletuskirjas selgitatud, et riigihangete rikkumiste korral ei ole üldjuhul võimalik konkreetset kahjusummat välja arvutada, kuna tegemist on potentsiaalse ja teoreetilise (kaudse) kahjuga, mis võib tekkida õigusnormi rikkumisel ja konkreetsete asjaolude põhjal loetakse rikkumine tõendatuks. Ühissätete määruse 1303/2013 artikkel 143 lõike 2 kohaselt tuleb finantskorrektsioon teha, kui esineb põhjendatud oht, et rikkumisel on olemas vastav mõju, st finantsmõju. Ühendmääruse ja ühendmääruse seletuskirja kohaselt EK juhendi rakendamisel tuleb lugeda, et vastavate juhtumikoosseisude esinemisel on põhjendatud ohu olemasolu tõestatud ja finantskorrektsiooni tegemisel täiendavaid kaalutlusi läbi viima ei pea, v.a rikkumise astme kindlakstegemisel, kui ühendmäärus lubab põhilist määra vähendada või suurendada.

Euroopa Kohtu 01.10.2020 otsuse nr C-743/18 punktist 51 lähtuvalt eeldab eeskirjade eiramine kolme asjaolu koos esinemist: 1) rikutud peab olema liidu õigust; 2) rikkumine peab tulenema majandustegevuses osaleja tegevusest või tegevusetusest ning 3) liidu eelarvele peab olema tekkinud või tõenäoliselt tekkima kahju. Viidatud lahendi punktis 67 on täpsustatud, et nõutud ei ole konkreetse finantsmõju tõendamist, vaid piisab sellest, kui asjasse puutuva fondi eelarve mõjutamise võimalus ei ole välistatud (vt selle kohta 6. detsembri 2017. aasta kohtuotsus *Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere*, C-408/16, EU:C:2017:940, punktid 60 ja 61 ning seal viidatud kohtupraktika). Euroopa Kohtu 14.06.2016 otsuse nr C-406/14 punktis 44 on selgitatud, et sellisel juhul ei ole nõutav, et konkreetne finantsmõju oleks nähtav (vt analoogia alusel kohtuotsus, 21.12.2011, *Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre*, C-465/10, EU:C:2011:867, punkt 47).

1.5 Finantskorrektsiooni summa ja projekti eelarve vähendamine

Toetuse saaja on riigihanke nr 215130 raames tekkinud kulusid esitanud antud projektis kogumaksumusega 24 006 046,80 eurot.

⁶Euroopa Komisjoni otsus, 14.5.2019, millega kehtestatakse suunised kohaldatavate riigihanke-eeskirjade rikkumise korral liidu rahastatavate kulude suhtes tehtavate finantskorrektsioonide kindlaksmääramiseks

Lähtuvalt eeltoodust loeb rakendusüksus riigihanke nr 215130 abikõlblikest kuludest mitteabikõlblikuks 5% ehk 1 200 302,34 eurot ($5\% \cdot 24\,006\,046,80$), sh Ühtekuuluvusfondi toetus 600 151,16 eurot ja omafinantseering 600 151,18 eurot.

Vastavalt STS § 46 lõikele 3 väheneb projekti eelarve vähendatava toetuse ulatuses vastavalt toetuse rahuldamise otsuses kehtivale proportsioonile, mistõttu muudab rakendusüksus projekti osas 30.12.2015 taotluse rahuldamise otsuse nr 1-10/15-353 lisa 1 ning vähendab mitteabikõlbliku summa ulatuses projekti eelarvet.

2 Toetuse saaja ärakuulamisõiguse tagamine

Haldusmenetluse seaduse § 40 lõikest 1 tulenevalt peab enne haldusakti andmist haldusorgan andma menetlusosalisele võimaluse esitada kirjalikus, suulises või muus sobivas vormis asja kohta oma arvamus ja vastuväited. Rakendusüksus edastas 26.01.2023 toetuse saajale finantskorrektsiooni otsuse eelnõu ja andis võimaluse esitada selle kohta oma seisukoht.

Toetuse saaja esitas rakendusüksusele oma arvamuse ja vastuväited finantskorrektsiooni otsuse eelnõu kohta 09.03.2023 ning täiendava seisukoha 02.05.2023 ja 01.06.2023, milles leidis, et otsuse vastuvõtmine oleks õigusvastane ja rikuks AS-i Tallinna Lennujaama õigusi. Rakendusüksuse hinnangul ei muuda esitatud argumendid käesoleva otsuses tehtud järeldusi otsuses käsitletud rikkumise osas, küll aga korrigeeris rakendusüksus esitatud selgituste valguses otsuse eelnõus toodud põhjendusi ja seisukohti ning tulenevalt Riigikohtu 28.06.2023 kohtuotsusest põhiseaduslikkuse järelevalve asjas nr 5-23-2 finantskorrektsiooni määra rakendamise aluseid.

Toetuse saaja leidis esiteks, et finantskorrektsiooni otsuse vastuvõtmine ei ole võimalik rakendusüksuse sõnamurdliku käitumise ning toetuse saaja õiguspärase ootuse tõttu.

Toetuse saaja viitas Euroopa Kohtu praktikale, kus on asutud seisukohale, et ei saa pidada ühenduse õigusega vastuolus olevaks seda, kui riigisiseses õiguses võetakse haldusaktide kehtetuks tunnistamise ja riigi ametiasutuste poolt alusetult välja makstud finantsabi tagasinõudmise juures seaduslikkuse põhimõtte kõrval arvesse ka õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtteid, kuna nimetatud on osa EL õiguskorrast. Toetuse saaja leidis, et neid põhimõtteid tuleb eriti rangelt järgida, kui tegu on õigusnormidega, mis võivad tekitada rahalisi kohustusi (vt nt Euroopa Kohtu otsus liidetud kohtuasjades C-383/06–C-385/06: Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening jt, p 52, ja otsus kohtuasjas C-568/11: Agroferm, p 47). Kuritarvituse või hooletuse tagajärjel kaotatud summade tagasinõudmisel riigisisese õiguse kohaldamine ei tohi kahjustada ühenduse õiguse kohaldamist ja tõhusust ning selle tagajärjel ei tohi eeskirju eirates antud summade tagasinõudmine muutuda praktiliselt võimatuks. Tingimusel, et ühenduse huve on täiel määral arvestatud, võib siiski rakendada ühenduses kehtivaid õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtteid, hinnates nii kaotatud summade saajate kui ka ameti-asutuste käitumist (C-383/06–C-385/06, p 59).

Toetuse saaja märkis, et Euroopa Kohus on selgitanud 03. septembri 2014. aasta lahendi asjas nr C-410/13 *Baltana* punktides 57-58, et pädevad siseriiklikud asutused peavad siseriiklike juhtimis- ja kontrollisüsteemides ette nähtud menetluses tagama, et abisaaja täidab kohustused, mis annab talle õiguse saada ette nähtud rahalist abi ning et selleks võivad siseriiklikud ametiasutused nõuda niisuguse kohustuse täitmist taotlejalt, kellele on otsustatud anda oma projekti elluviimiseks

rahalist abi, enne kui nimetatud projektist saab asjaomase abi osa. Nimetatud kohustuse täitmiseks sätestab meetme määruse § 32 lg 1 punkt 3, et *toetuse saaja tagab perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse §-s 24 sätestatud kohustuste täitmise, projekti juhtimise ja selle eduka elluviimise taotluse rahuldamise otsuses fikseeritud tähtaegade ja tingimuste kohaselt, sealhulgas kooskõlastab rakendusüksusega hankedokumentatsiooni, selle muudatused ja kõik hilisemad hankelepingu muudatused*. Nii rakendusüksus kui AS Tallinna Lennujaam on meetme määruse § 32 lg 1 punktis 3 tulenevaid nõudeid järginud ning hankedokumentatsiooni, sh vaidlusalused lepingu eritingimuste punktid 4.2. ja 14.2. kooskõlastanud, mida tõendab Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti 29. novembri 2019. aasta kiri nr 6-12-/18/0002/2136.

Lisaks tõi toetuse saaja välja, et enne finantskorrektsiooni otsuse eelnõu koostamist on vaidlusalust riigihanget ka peale selle väljakuulutamist korduvalt auditeeritud. Näiteks 02. septembri 2021. aasta kirjaga nr 10-5/6168-1 edastati AS-le Tallinna Lennujaam Rahandusministeeriumi finantskontrolli osakonna juhataja projekti nr 2014-2020.10.01.003.01.15-0020 „Tallinna lennujaama lennuliiklusala keskkonnaseisundi parendamine ja lennuohutuse suurendamine” auditi lõpparuanne nr CF-181/2021, kus leiti punktis 4, et struktuuritoetuse saaja on riigihanke läbi viinud olulises osas vastavalt kehtivatele õigusaktidele. Auditi koostamiseks tehti audiitoritele seejuures juurdepääs riigihangete registris kõigile riigihankega seotud dokumentidele, sh dokumentidele seoses riigihankes nõutud pakkumuse tagatisele esitatud nõudega. Mistahes etteheiteid AS-le Tallinna Lennujaam selle auditi käigus ega ka muude auditite käigus enne finantskorrektsiooni otsuse eelnõu vastuvõtmist ei ole esitatud.

Toetuse saaja viitas 16. märtsi 2021. aasta lahendile põhiseaduslikkuse järelevalve asjas nr 5-20-7, mille punktis 39 on Riigikohus selgitanud, et avalik-õigusliku varalise õiguse kaalu võib suurendada isikul tekkinud õiguspärane ootus, mis on seda tugevam, mida kauem on kehtinud õigusakt, mille alusel on isikul tekkinud õigus oodata riigi sooritust ning mida kauem on isik õigusaktile tuginedes oma tegevust korraldanud, sh täitnud õigusaktis sätestatud tingimusi, mis on seatud soorituse eelduseks. Õiguspärane ootus ehk usalduskaitse põhimõte, mis on osa PS §-s 10 sätestatud õigusriigi põhimõttest, annab igapäevasele õiguse tegutseda mõistlikus ootuses, et rakendatav seadus jääb kehtima ja **keelab riigil käituda sõnamurdlikult**. „Riigi sõnamurdmisega saab olla tegemist siis, kui isik on oma tegevusega täitnud eeldused, millest tulenevalt tal on tulevikus õigus enda suhtes soodsa regulatsiooni kohaldamisele“ (Riigikohtu üldkogu 26. juuni 2014. aasta otsus asjas nr 3-4-1-1-14, punkt 90).

Toetuse saaja märkis, et jääb arusaamatuks, millisel põhjusel on rakendusüksus käesolevaks ajaks enda varasemat seisukohta sõnamurdlikult muutnud ning soovib käesoleval ajal võtta vastu otsuse väidetava hankedokumentide vastuolu kohta RHS regulatsiooniga. Seda olukorras, kus rakendusüksus on varasemalt korduvalt tunnistanud vaidlusaluseid hankedokumente RHS regulatsiooniga kooskõlas olevaks ning milline kooskõla RHS regulatsiooniga seati AS-le Tallinna Lennujaam meetmest „Üleriigilise ja rahvusvahelise ühenduse arendamine“ toetuse saamise eelduseks. Meetme määruse § 32 lg 1 punkt 3 muutuks sisutühjaks normiks, kui hankedokumentatsiooni enda poolt kooskõlastamise järgselt saaks rakendusüksus hilisemas menetluses (antud juhul peale riigihanke edukat läbiviimist) väita, et taotleja oli hankedokumentatsiooni koostanud siiski RHS reegleid rikkudes (nagu finantskorrektsioon otsusega soovitakse teha).

Täiendavalt viitas toetuse saaja 15. oktoobri 2020. aasta kohtuasjale nr 3-18-504, mille punktis 81 on Tartu Ringkonnakohus leidnud järgmist: *Ernst & Young Baltic AS auditi lõpparuande nr 6.5-6.44/2015-009-2 kohaselt oli kaebaja tegevus projekti rakendamisel olulises osas vastavuses kehtivate õigusaktidega. PRIA 14.11.2017. a otsuses ei ole tuvastatud, et kaebaja oleks eksinud kehtiva riigihankeõiguse või mõne muu seaduse vastu peale toetuse viimase osa väljamaksmist PRIA poolt. Poolte vahel ei ole ka vaidlust teostatud ehitusmahtude osas, mis tähendab, et töid teostati ette nähtud mahus ja järelikult kulutati toetussumma sihipäraselt. Kõik viitab sellele, et PRIA-l puudus igasugune esmane indikatsioon või alus kahtluseks riigihanke nõuete rikkumise osas sadama rekonstrueerimise protsessi algfaasis. Eelnevast tulenevalt väljendab ringkonnakohus kahtlust, kas PRIA tegevus kontrolli läbiviimisel käesoleval juhul, mis 2017. aastal seisnes 2012. aastal avaldatud hanketeate tingimuste õiguspärasuse kahtluse alla seadmises, oli üldse põhjendatud. Kuigi PRIA-l on seaduse järgi õigus kontrollida toetuse kasutamise õiguspärasust, ei pruugi see õigusriigis siiski hõlmata peale projekti lõpetamist õigust teostada selle algfaasis välja kuulutatud riigihanke tingimuste kõikehõlmavat kontrolli, kui puuduvad igasugused objektiivsed asjaolud, mis viitaksid mõnele võimalikule rikkumisele selles kontekstis. Kirjeldatud asjas tühistati PRIA otsus nõuda tagasi Jõelähtme vallalt taotluse nr 941111370318 alusel välja makstud „Euroopa Kalandusfondi 2007-2013 rakenduskava meetme 4.1“ toetus summas 53 125 eurot.*

Eelnevast tulenevalt leidis toetuse saaja, et analoogilistel põhjustel ei ole ka käesoleval juhul mistahes alust kohaldada peale projekti edukat lõpetamist ja selle mitmekordset varasemat auditeerimist, otsusega finantskorrektsiooni määra. Ka Riigikohtu halduskolleegium on märkinud 22. novembri 2002. aasta lahendi haldusasjas nr 3-3-1-68-02 punktis 11, et isikut tuleb erinevatel ajamomentidel, kui pole muutunud õiguslikud ja faktilised asjaolud või pole ilmnenu seni teadmata asjaolusid, kohelda ühtemoodi. Toetuse saaja rõhutas, et ei ole rakendusüksuse eest midagi varjanud – ei ole esitanud mistahes valeandmeid ning mistahes uusi asjaolusid võrreldes rakendusüksuse poolt hankedokumentide kooskõlastamisega ilmnenu ei ole.

Lisaks juhtis toetuse saaja rakendusüksuse tähelepanu HMS-le, mille § 67 lõige 1 sätestab, et isiku kahjuks haldusakti kehtetuks tunnistamist otsustades arvestab haldusorgan peale käesoleva seaduse § 64 lõikes 3 sätestatu ka isiku usaldust, et haldusakt jääb kehtima, avalikku huvi ja haldusaktiga koormatud isiku huvi, et haldusakt tunnistataks kehtetuks. HMS § 67 lõige 2 määratleb, et haldusakti ei tohi tunnistada kehtetuks isiku kahjuks, kui isik on haldusakti kehtima jäämist usaldades kasutanud ära haldusakti alusel saadud vara, teinud tehingu oma vara käsutamiseks või on muul viisil muutnud oma elukorraldust ja tema huvi haldusakti kehtima jäämiseks kaalub üles avaliku huvi haldusakti kehtetuks tunnistamiseks. Samuti viitas toetuse saaja 12. oktoobri 2006. a. haldusasja nr 3-3-1-48-06 lahendile, milles Riigikohtu halduskolleegium on leidnud, et *kui isik on haldusakti kehtimajäämist usaldades muutnud oma elukorraldust ja teinud aktist lähtudes tehinguid oma vara käsutamiseks, siis sellisel juhul keelab HMS § 67 lg 2 haldusakti kehtetuks tunnistamise isiku kahjuks. Haldusakti võib siiski kehtetuks tunnistada, kui avalik huvi haldusakti kehtetuks tunnistamiseks on kaalukam isiku huvist akti kehtimajäämise suhtes. Kui ei ole tuvastatud selliseid olulisi avalikke huvisid või kolmandate isikute õigusi, mida haldusakt kahjustaks, siis on kehtetuks tunnistamine keelatud olenemata sellest, kas haldusakt on õigusvastane või õiguspärane. Kehtima tuleb jätta ka õigusvastane haldusakt ning see on täitmiseks kohustuslik igatüüpe, kui isiku õiguspärasest ootusest tulenevalt on haldusakti kehtetuks tunnistamine keelatud.*

Lähtuvalt eelnevast oli toetuse saaja seisukohal, et finantskorrektsiooni otsuse eelnõuga kavandatud AS-i Tallinna Lennujaam taotluse rahuldamise otsuse lisade muutmine rikuks AS-i toetuse saaja ootust ja puuduvad avalikud huvid ja kolmandate isikute õigused, mida AS-i Tallinna Lennujaam taotluse rahuldamise otsus kahjustaks, mistõttu tuleks otsus jätta vastu võtmata juba ainuüksi tulenevalt HMS § 67 lõike 2 regulatsioonist.

Rakendusüksuse seisukoht

Rakendusüksus selgitab, et lõplik vastutus riigihanke õiguspäraseks läbiviimiseks lasub STS § 26 lõikest 1 ja meetme määruse § 32 lõikest 1 tulenevalt toetuse saajal. Toetust taotledes nõustus toetuse saaja mh toetuse kasutamise tingimustega, sh kohustusega järgida RHS-i. Seega kui toetuse saaja on rikkunud RHS-ist tulenevaid riigihanke menetlusreegleid, siis peab ta arvestama, et kui rakendusüksus või audiitorid rikkumise tuvastavad, järgneb sellele finantskorrektsioon. Seda vastutust ei saa lükata rakendusüksusele olenemata sellest, kas rakendusüksus või Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (edaspidi TTJA) on eelnevalt toetuse saaja hankedokumente kontrollinud või kas see kontroll oli piisavalt põhjalik. Olenemata põhjusest, miks TTJA toetuse saaja riigihanke alusdokumente kontrollides õigusvastaste tingimuste olemasolu ei tuvastanud, ei muutu sellest faktiline asjaolu, et toetuse saaja kehtestatud hankelepingu tingimused täitmistagatise ja ettemaksetagatise osas olid osaliselt õigusvastased ja rikkusid potentsiaalsete pakkujate õigusi ning need rikkumised võisid mõjutada hanke tulemusi. Seega on finantskorrektsiooni tegemiseks alus olemas ning sellisel juhul rakendusüksusel finantskorrektsiooni tegemise otsusest loobumiseks diskretsioon puudub.

Rakendusüksus on seisukohal, et tulenevalt Tallinna Ringkonnakohtu 24.09.2021 otsusest asjas nr 3-19-346 ning Euroopa Kohtu selgitustest asjas nr C-6/20 ei saa toetuse saaja antud juhul õiguspärase ootuse põhimõttele tugineda. Varasematest kontrollidest ja audititest ei saa tuleneda toetuse saajale õiguskindlust, et hiljem rikkumisi ei tuvastata, mistõttu ei saa see luua ka mingit õiguspärast ootust. Auditi lõpparuandes on audiitorid selgitanud mh järgmist: „*Asjaolu, et toonane hinnang riigihanke läbiviimisele oli olulises osas positiivne, ei tähenda tingimata seda, et hilisema hankekontrolli raames ei võiks auditeeriv asutus tuvastada ühtegi hankelepinguga seotud rikkumist. Selgitasime toetuse saajale auditi esimeses e-kirjas 21.10.2022, et kuigi oleme hanke nr 215130 läbiviimisele 2021.a juba osalise hinnangu andnud, said tööd teostatud ning hankeleping lõpetatud alles aastal 2022. Kuivõrd toonase auditi ajal oli hange lõpetamata, leping alles täitmisel ja tööd teostamisel, selgitasime, et viime hanke osas läbi täiendava kontrolli. Eeltoodust tulenevalt on hanke kontrollide fookus olnud mõneti erinev. Kui 2021.a hankekontrollis keskendusime hanke läbiviimise ajal just riigihankemenetluse aegsetele teemadele (mille osas ei ole toetuse saajale jätkuvalt ühtegi tähelepanekut tehtud), siis hankelepingu lõppemise järgselt oli praeguse hankekontrolli fookus kitsamalt hankelepingu sätetel, lepingutingimuste täitmisel ja hankelepingu muudatustel. Antud juhul tuvastasimegi me hankelepingu tingimustega seotud rikkumised, mille osas pidasime asjakohaseks tähelepaneku koostamist.*“.

Tallinna Halduskohtu 08.09.2023 otsuses haldusasjas nr 3-22-1809 kinnitas kohus, et üksnes hankija ise vastutab hankedokumentide õiguspärasuse eest ning varasemad rakendusüksuse õigusvastased/ekslikud kooskõlastused ei saanud tekitada õiguspärast ootust, et hankija hankedokumendid on õiguspärased ja mingeid rikkumisi ei esine.

Teiseks leidis toetuse saaja, et finantskorrektsiooni otsuse vastuvõtmine ei ole võimalik, kuna puudub mõju liidu eelarvele ning väidetav rikkumine ei mõjutanud kulu abikõlblikkust

Toetuse saaja viitas Tallinna Ringkonnakohtu 30. novembri 2021. aasta otsusele haldusasjas nr 3-20-895, mille punktis 15 on öeldud, et *kui lugeda STS § 45 lg 1 p 3 ja § 46 lg-t 1 ning määruse nr 143 § 22 lg 11 p 5, lg-t 12 ja lg-t 14 koostoimes määruse (EL) nr 1303/2013 art 143 lg-ga 2, järeldub nendest, et finantskorrektsiooni otsuse tegemise eelduseks ei ole mitte üksnes õigusnormide rikkumise tuvastamine, vaid ka rahalise kahju või tõenäoline/potentsiaalne/võimalik kahju liidu eelarvele*. Tallinna Ringkonnakohtu on täpsustanud eelviidatud otsuse punktis 17, et üksnes riigihanget reguleerivate normide rikkumine pole piisav, et kaebajale teha finantskorrektsiooni otsus ning punktis 20, et *eelduslikult võib pakkujate ringi põhjendamatult piiramine ohustada liidu eelarvet, kui on piisavalt tõenäoline, et piirava tingimuse tõttu võis mõni pakkuja jätta pakkumuse esitamata ja see võis mõjutada hankelepingu lõpliku maksumust. Samas tuleb arvesse võtta ka seda, kui reaalseks saab sellise kahjuliku tagajärje saabumise tõenäosust pidada. Tõenäosuse hindamisel ei tule võtta arvesse üksnes seda, kas mõni pakkuja võis jätta pakkumuse esitamata, vaid hinnata tuleks ka selle võimalikku mõju riigihanke tulemusele. Kui on tõenäoline, et riigihankel oleks osalenud rohkem pakkujaid, kuid tõenäoliselt poleks see mõjutanud hankemenetluse tulemust, ei saa ka liidu eelarvele negatiivset mõju pidada tõenäoliseks*. Toetuse saaja oli seisukohal, et antud juhul riigihanke alusdokumendid ühtegi isikut ei diskrimineerinud ning ei olnud ebaproportsionaalsed, kuid isegi juhul, kui asuda seisukohale, et AS Tallinna Lennujaam võis rikkuda mistahes RHS nõudeid, ei mõjutanud etteheidetav rikkumine mistahes viisil käesoleva riigihanke tulemust. Toetuse saaja märkis, et Riigi Tugiteenuste Keskus ei ole vastupidist finantskorrektsiooni otsuse eelnõus väitnud ega isegi püüdnud väita. Ja ainuüksi seetõttu puudub nii Euroopa Liidu kohtu praktikast kui ka Tallinna Ringkonnakohtu praktikast tulenevalt otsuse vastuvõtmiseks õiguslik alus.

Toetuse saaja rõhutas, et ülal viidatud 30. novembri 2021. aasta lahend haldusasjas nr 3-20-895 (eesistuja Janar Jäätma, liikmed Kaire Pikamäe ja Virgo Saarmets) tehti Tallinna Ringkonnakohtu poolt praktiliselt samas koosseisus ajaliselt hiljem kui Riigi Tugiteenuste Keskuse poolt otsuses viidatud 24. septembri 2021. aasta kohtulahend haldusasjas nr 3-19-346 (eesistuja Oliver Kask, liikmed Janar Jäätma ja Kaire Pikamäe). Tallinna Ringkonnakohtu on seega ilmselgelt täiendanud enda varasemat praktikat. Toetuse saaja on järeldusel, kuigi need põhimõtted, millele on viidatud Euroopa Kohtu lahendis asjas C-6/20 ning millele on otsuses tuginenud Riigi Tugiteenuste Keskus, on jätkuvalt kohaldatavad, siis kui väidetavad rikkumised tõenäoliselt poleks mõjutanud hankemenetluse tulemust (nagu käesoleval juhul), ei saa liidu eelarvele negatiivset mõju pidada tõenäoliseks ning sellisel juhul eeldused finantskorrektsiooni otsuse tegemiseks puuduvad.

Toetuse saaja selgitas, et finantskorrektsiooni otsuse tegemise õigusliku alusena on märgitud STS § 45 lg 1 punkt 3, mille kohaselt finantskorrektsiooni otsus toetuse vähendamiseks või tühistamiseks tehakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 143 alusel ja sellega kooskõlas järgmistel juhtudel: toetuse saaja on jätnud osaliselt või täielikult täitmata kohustuse või nõude ja see on mõjutanud kulu abikõlblikkust. Otsuses viidatud projekti rahastamise tingimuste punktist 4 tulenes, et projekti abikõlblike ja mitteabikõlblike kulude loetelu on toodud meetme määruse § 7 lõigetes 2 ja 3. Toetuse saaja hinnangul ei ole finantskorrektsiooni otsuses käsitletud väidetava AS-i Tallinna Lennujaam poolt kohustuse või nõude täitmata jätmise mõju tehtud kulude abikõlblikkusele. STS § 2 punktist 5 tuleneb, et abikõlblik kulu on kulu, mis on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõike 1 kohaselt kooskõlas riigisiseste ja Euroopa Liidu õigusaktidega. Toetuse saaja oli seisukohal, et kõik AS-i Tallinna Lennujaam poolt tehtud kulud on koosõlas meetme määruse § 7 lõigetes 2 tooduga, mistõttu väidetav RHS rikkumine ei saanud mistahes viisil mõjutada kulu abikõlblikkust. Euroopa

Kohtu 01. oktoobri 2020. aasta otsusele kohtuasjas nr C-743/18 punkti 51 kohaselt eeldab eeskirjade eiramine mh seda, et liidu eelarvele peab olema tekkinud või tõenäoliselt tekkima kahju. Seega, isegi teoreetiliselt, kui AS Tallinna Lennujaam oleks rikkunud RHS-s tulenevaid nõudeid (mida ta eitab), ei tähenda see asjaolu automaatselt, et väidetav rikkumine oleks omanud mistahes mõju kulu abikõlblikkusele ning esineks STS § 45 lg 1 p 3 nimetatud õiguslik alus finantskorrektsiooni otsuse tegemiseks, sest liidu eelarvele mistahes kahju tekkinud ei ole ega saanud ka tõenäoliselt tekkida.

Rakendusüksuse seisukoht

STS § 45 lg 1 punkti 3 osas selgitab rakendusüksus, et toetuse saaja poolt viidatud määruse (EL) nr 1303/2013 art 143 lõik 2 kohaselt võtavad liikmesriigid arvesse eeskirjade eiramise olemust ja keerukust ning fondidele tekitatud rahalist kahju ja kohaldavad proportsionaalseid korrektsioone. Eeskirjade eiramisena käsitatakse liidu õiguse või selle kohaldamisega seotud liikmesriigi õiguse rikkumist, mis tuleneb Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide rakendamisega seotud ettevõtja tegevusest või tegevusetusest, mis on mõjutanud või oleks võinud kahjustavalt mõjutada liidu eelarvet põhjendamata kuluartikli liidu eelarvest debiteerimise tõttu (määruse (EL) nr 1303/2013 art 2 p 36).

Ka Euroopa Kohtu kohtuasjades nr C-383/06-C-385/06 jõutakse järeldusele, et kui rikutakse hankereegleid, siis sellest piisab järeldamiseks, et toetust ei ole kasutatud abikõlblikuks loetava kulu osas säästlikult, kahjustades sellega EL reguleeritud konkurentsipoliitikat ning seeläbi ka EL eelarvet ja siseturgu. Rakendusüksus on seisukohal, et rikkumise tulemusena on tekkinud kahju, kuid selle suurus ei ole võimalik hinnata, kuivõrd ei ole teada, milline oleks olnud hanke lõpptulemus, sh pakujate ring, pakumuste maksumused ja milline pakkuja oleks valitud edukaks, kui hankija ei oleks sätestanud hankedokumentidega piiravat tingimust täitmistagatise ja ettemakse tagatise osas (eelkõige välispakkujate suhtes).

Rakendusüksus kordab juba otsuse punktis 1.4 märgitut, et Euroopa Kohtu 01.10.2020 otsuse nr C-743/18 punktist 51 lähtuvalt eeldab eeskirjade eiramine kolme asjaolu koos esinemist: 1) rikutud peab olema liidu õigust; 2) rikkumine peab tulenema majandustegevuses osaleja tegevusest või tegevusetusest ning 3) liidu eelarvele peab olema tekkinud või tõenäoliselt tekkima kahju. Viidatud lahendi punktis 67 on täpsustatud, et nõutud ei ole konkreetse finantsmõju tõendamist, vaid piisab sellest, kui asjasse puutuva fondi eelarve mõjutamise võimalus ei ole välistatud (vt selle kohta 6. detsembri 2017. aasta kohtuotsus *Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere*, C-408/16, EU:C:2017:940, punktid 60 ja 61 ning seal viidatud kohtupraktika). Euroopa Kohtu 14.06.2016 otsuse nr C-406/14 punktis 44 on selgitatud, et sellisel juhul ei ole nõutav, et konkreetne finantsmõju oleks nähtav (vt analoogia alusel kohtuotsus, 21.12.2011, *Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre*, C-465/10, EU:C:2011:867, punkt 47). Rakendusüksus leiab, et käesoleval juhul on eeskirjade rikkumise eeldused täidetud.

Liidu õiguse rikkumise all mõeldakse ka nende riigisiseste õigusnormide rikkumist, mis on kohaldatavad fondidest toetatavate toimingute suhtes ja aitavad tagada rahastatud projektide juhtimist reguleerivate liidu õigusnormide nõuetekohast kohaldamist (Euroopa Kohtu 1. oktoobri 2020. a otsus asjas C-743/18, p 52). Eeskirjade eiramise tuvastamisel ei ole toetuse saaja tahtlus või hooletus (nn subjektiivne koosseisu tunnus) otsuse tegemise eelduseks (Euroopa Kohtu 1. oktoobri 2020. a otsus asjas C-743/18, p-d 57–65).

Toetuse saaja rikkus riigihanke korraldamisel Euroopa Liidu õigust sellega, et sätestas riigihanke alusdokumentides täitmistagatise ja ettemakse tagatise tingimused selliselt, et jättis endale esimesel juhul õiguse aktsepteerida talle sobiva Eesti krediidiastutuse tagatise, kusjuures ei olnud oluline, kas Eesti krediidiastutus vastab Moody's B reitingule või mitte, ning teisel juhul on seadnud välisriigi krediidiastutustele, kes lepingulised tagatised võiksid väljastada, Moody's B reitinguga seotud piirangu. Selline tingimus ei ole kooskõlas RHS § 3 punktiga 2, mille kohaselt peab hankija kohtlema kõiki isikuid, kelle elu-või asukoht on Eestis, mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, muus Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Maailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankelepinguga ühinenud riigis, võrdselt ja jälgima, et kõik isikutele seatavad piirangud ja kriteeriumid oleksid riigihanke eesmärgi suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud. Vaidlusalune tingimus ei taga nende hankest huvitatud isikute, kes omavad mujal kui Eesti Vabariigis registreeritud krediidiastutuse, millel puudus nõutud reiting, võrdset kohtlemist nende pakkujatega, kes saavad anda tagatise Eesti krediidiastutuselt, millel puudus samuti nõutud reiting. Toetuse saaja poolt läbi viidud riigihanke puhul oli tegemist rahvusvahelise riigihankega, mille puhul tuleb hankijal iseäranis hoolikalt jälgida, et kõik pakkujatele pakkumuse esitamiseks ettenähtud tingimused oleksid sõnastatud selliselt, et välispakkujad saaksid hankesse pakkumusi esitada hankija asukohariigi ettevõtjatega võrdsel alustel ilma ebamõistlikke pingutusi tegemata. Kuigi välisriigi pakkujatel on teoreetiliselt võimalik nõutav tagatis saada, peavad nad selleks nägema rohkem vaeva kui need pakkujad, kes on juba mõne Eesti krediidiastutuse kliendid. Seega ülalviidatud tingimust tuleb käsitada tingimusena, mis võib omada konkurentsi piiravat mõju ning sellise tingimuste kehtestamist toetuse saaja poolt tuleb lugeda liidu õiguse rikkumiseks. Sellest tulenevalt on täidetud finantskorrektsiooni otsuse tegemise aluseks olevad esimesed kaks eeldust: 1) rikutud peab olema liidu õigust; 2) rikkumine peab tulenema majandustegevuses osaleja tegevusest või tegevusetusest.

Ühendmääruse kehtestamisel on aluseks võetud Euroopa Komisjoni 19.12.2013 otsus C(2013) 9527, millega sätestatakse ja kiidetakse heaks suunised selliste finantskorrektsioonide määramiseks, mida tuleb teha ühisjuhtimise raames rahastatavate liidu kulutuste suhtes, kui ei ole järgitud riigihanke eeskirju⁷. Komisjoni määruse kohaselt on põhjendamatute takistuste loomine riigihanke avamisel konkurentidele selline rikkumine, mille puhul tuleb eeldada kahju tekkimist Euroopa Liidu eelarvele (juhendi p 2.1 alapunkt 11). Seega, kuivõrd finantskorrektsiooni eesmärgiks on hüvitada kahju, mis on rikkumise toime panemisega eelduslikult liidu eelarvele tekkinud, ei pea rakendusüksus finantskorrektsiooni otsust tehes tõendama, et võimalik kahju liidu eelarvele oli reaalne. Siinjuures märgib rakendusüksus siiski, et käesoleval juhul seisneb kahjulik mõju liidu eelarvele selles, et seatud tingimus kohtles ebavõrdselt pakkujaid ja piiras konkurentsi ning mõni teise liikmesriigi pakkuja või tellija asukohamaa pakkuja, kes soovis esitada välisriigi krediidiastutuse tagatise, võis jätta seatud tingimuse tõttu pakkumuse esitamata. Selle tulemusel võis hankelingu esemeks olev töö kujuneda kokkuvõttes kallimaks kui vaidlusaluse piirava tingimusega. Järelikult on täidetud ka finantskorrektsiooni otsuse tegemiseks olev kolmas eeldus, mille kohaselt peab haku eelarvele olema tekkinud või selle tekkimine ei ole välistatud.

Samuti on Euroopa Kohus 06.12.2017 otsuse nr C-408/16 punktis 63 väljendanud seisukohta, et liikmesriigi kohtul tuleb kontrollida, kas riigihankemenetluses osalejate ringi piirangu toimeks oli see, et mõju fondi eelarvele ei saa välistada. Seega on piirava tingimuse puhul konkurentsi kahjustamine eeldatav, sest täielikult pole võimalik välistada selle heidutavat mõju hankes osalemisest huvitatud isikutele. Siinjuures selgitab rakendusüksus, et finantskorrektsiooni

⁷ [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=C\(2013\)9527&lang=et](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=C(2013)9527&lang=et)

tegemisest loobumiseks ei piisa ainult kahju tekkimise ebatõenäosuse hindamisest, sest tulenevalt eelkirjeldatud Euroopa Kohtu lahenditest on vajalik jõuda ka järeldusele, et kahju tekkimise võimalus on välistatud. Seega isegi kui asuda seisukohale, et kahju tekkimise võimalus on vähetõenäoline, siis ei ole selle tekkimise võimalus välistatud.

Ka põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium on 28.06.2023 kohtuasja nr 5-23-2 punktis 87 asunud seisukohale, et kuivõrd finantskorrektsiooni eesmärgiks on hüvitada kahju, mis on rikkumise toimepanemisega eelduslikult liidu eelarvele tekkinud, siis ei pea rakendusüksus finantskorrektsiooni otsust tehes tõendama, et võimalik kahju liidu eelarvele on reaalne.

Samuti leidis toetuse saaja, et Euroopa Liidu õigus ega RHS-i regulatsioon ei reguleeri, millised peavad olema hankija kehtestatud nõuded lepingu täitmise tagatisele. Toetuse saaja oli seisukohal, et riigihanke alusdokumentide tingimused olid proportsionaalsed ja rakendusüksus on tõlgendanud neid ebaõigesti, kõigil pakkujatel olid riigihankes osalemiseks võrdsed võimalused.

Toetuse saaja märkis, et vaidlust ei saa olla selles, et AS Tallinna Lennujaam viis läbi riigihanke, kuna ta tegutseb RHS § 150 mõttes lennuväljaga seotud valdkonnas geograafilise ala ekspluateerimisel lennuväljateenuse osutamiseks. Hankemenetluse läbiviimise õiguslik regulatsioon on Eesti õigusele üle võetud tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2014/25/EL, milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankesid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ (edaspidi *võrgustiku hankedirektiiv*).

Toetuse saaja selgitas, et võrgustiku hankedirektiiv ei sätesta mistahes kriteeriume selles osas, millist tagatist võib hankija pakkujalt lepingu täitmise tagatisena nõuda. Veelgi enam, selliseid nõudeid ei sätesta ka RHS regulatsioon. RHS § 90 lõike 1 kohaselt *võib hankija pakkujalt nõuda pakumuse tagatist pakkuja poolt riigihanke käigus kohustuste täitmata jätmisega tekitatud kulude täieliku või osalise hüvitamise, sealhulgas hankelepingu sõlmimise tagamiseks, kuid mitte suuremas summas kui üks protsent hankelepingu eeldatavast maksumusest. Pakumuse tagatist tuleb nõuda kõikidelt pakkujalt ühesuguses summas.* Erialases kirjanduses on selgitatud esiteks, et RHS § 90 regulatsioonile õiguslik alus EL õiguses puudub ning teiseks, et pakumuse tagatist tuleb eristada hankelepingu tingimusena kehtestatud tagatisest – viimase viimane on mõeldud tagamaks hankelepingu kohast täitmist ning lihtsustamaks kahju hüvitamist hankelepingu rikkumise puhul.⁸ Samuti on toetuse saaja sõnul selgitatud erialases kirjanduses järgnevat: *Seega tuleb RHS § 90 lõiget 1 tõlgendada selliselt, et pakumuse tagatis katab hankemenetluse käigus pakkuja täitmata jäetud kohustused ja hankelepingu sõlmimisest või sõlmitud hankelepingu täitma asumisest keeldumisest tekkinud kahju, kuid mitte hankemenetlusest väljapoole jäävaid, nt hankelepingu rikkumisest tulenevaid kahjusid.*⁹

Toetuse saaja märkis, et eritingimuste punktid 4.2. ja 14.2. on käsitletavad hankelepingu tingimusena kehtestatud tagatisena, mitte pakumuse tagatisena, sest eritingimuste punkti 4.2. kohaselt tagas täitmistagatis kõiki AS-i Tallinna Lennujaam nõuded töövõtja vastu, mis tulenevad hankelepingust, sealhulgas hankelepingu lisadest ning eritingimuste punkt 14.2. oli kehtestatud tagamaks AS-i Tallinna Lennujaam poolt hankelepingu alusel tasutud ettemaksu.

Tingimuse proportsionaalsuse osas märkis toetuse saaja, et AS-i Tallinna Lennujaam puudus

⁸ Roosik, E-A. Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Õigusteabe AS Juura 2019, lk 529.

⁹ Roosik, E-A. Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Õigusteabe AS Juura 2019, lk 531.

kohustus anda võimalus riigihankes osalemiseks potentsiaalsetele pakkujatele, kes oleks soovinud esitada krediidasutuse, kellel puudus konkreetne nõuetekohane reiting (vähemalt Moody's B), tagatise. Toetuse saaja oli arvamisel, et riigihanke tingimused pidid vastama üksnes RHS § 3 punktis 2 sätestatud nõuetele, millele nad vastasid. Rakendusüksus ei ole toetuse saaja hinnangul põhjendanud, miks ta ei ole pidanud AS-i Tallinna Lennujaam poolt pakkujate tagatisele seatud nõuet seoses Moody's B reitinguga proportsionaalseks ning leidis, et kahtlemata võib iga HD tingimus seada piiranguid pakkujate poolt hankes osalemisele, kuid ainult HD tingimuste piiravast iseloomust (milleks need nõuded pakkujatele üldse kehtestatakse) ei saa järeltada nende väidetavat ebaproportsionaalsust või mõju liidu eelarvele.

Toetuse saaja hinnangul on rakendusüksuse seisukoht, et HD-s seatud tingimusi saab pidada ebaproportsionaalseks juhul, kui tingimuse sõnastus võimaldab ettevõtjaid alusetult ebavõrdselt kohelda, vää. Mittediskrimineerimise põhimõte ja proportsionaalsuse põhimõte on erinevad õiguslikud põhimõtted, mida ei saa samastada, nagu rakendusüksus soovib finantskorrektsiooni otsuse eelnõus teha.

Töövõtja poolt esitatud AS-i Swedbank väljastatud tagatise osas märkis toetuse saaja, et antud juhul oli HD-s sätestatud nõue täidetud, kuna nende ematöövõtja krediidireiting (krediidireitingud väljastatakse reeglina ematöövõtjatele ja kohalduvad ka tütarettevõtjatele) oli vähemalt B vastavalt *Moody's* reitingule pankade finantsnäitajate kohta. 02. aprillil 2020. aastal on *Moody's* avaldanud, et Swedbank AB (AS-i Swedbank ematöövõtja) krediidireiting on stabiilselt Aa3, mis on parem krediidireiting kui B ning ka 23. septembril 2020. aastal, kui *Moody's* vaatas üle Swedbank AB krediidireitingu, oli see igas kategoorias vähemalt B. Toetuse saaja märkis, et AS Swedbank on seejuures AS-le Tallinna Lennujaam käesolevaks ajaks täiendavalt kinnitanud, et Swedbank AB krediidireiting vastavalt *Moody's* reitingule pankade finantsnäitajate kohta oli 02. aprillil 2020. aastal ja ka 26. juunil 2020. aastal järgnev:

	Swedbank AB		Swedbank Mortgage AB		Covered bonds	
Short-term funding	P-1	-	P-1	-	-	-
Long-term funding	Aa3	N	Aa3	N	Aaa	-
Baseline credit assessment	baa1	-	baa1	-	-	-

Seega sai AS Tallinna Lennujaam kontrollida ja kontrolliski töövõtja poolt esitatud krediidasutuse reitingut lähtudes *Moody's* andmetest vaidlusalusel ajal ning tuvastas, et see vastas HD-s sätestatud tingimustele.

Toetuse saaja selgitas, et lähtub hindamisel sarnastest väärtustest nagu seda teeb riigikassa. Vastavalt riigi rahavoo juhtimise ja stabiliseerimisreservi haldamise põhimõtetele, on riik sätestanud, et raha võib hoida pangas, kui krediidasutuse või selle krediidasutuse ematöövõtja madalaimaks krediidireitinguks on Prime-1 (*Moody's*), A-1 (*Standard & Poor's*) või F-1 (*Fitch*). AS Tallinna Lennujaam on oma varasemates vastustes juba märkinud, et AS Tallinna Lennujaam poolt Hanke käigus finantsriskide juhtimine ei saa ega tohi olla lõdvem kui seda juhitakse riigikassas. Toetuse saaja märkis, et ematöövõtte krediidireiting sõltub tema tütarettevõtete maksevõimest, sh *Moody's* krediidireitingut andes analüüsitakse kogu kontserni ning selgitas veelkord, et Swedbank Eesti AS, väljastades garantiikirja nende partnerile, on teadlik

ehituslepingust ning sellest tulenevalt oli hankija jaoks ka lisameede, et kui Swedbank Eest AS väljastab garantiikirja, siis ta on teadlik esitatud nõuetest ning kui ta nendele ei vasta, siis ta ka viitab vastutustundliku partnerina sellele.

Toetuse saaja rõhutas, et kohtles kehtestatud nõuetega kõiki potentsiaalseid hankes osalejaid võrdselt ehk mittediskrimineerivalt ning nõudis ka Eesti krediidasutuste väljastatavate tagatiste puhul, et Eesti krediidasutus vastaks vähemalt Moody's B reitingule, mistõttu AS Tallinna Lennujaam ei ole riigihanke seaduse üldpõhimõtteid rikkunud.

Võrdsete võimaluste osas oli toetuse saaja seisukohal, et rakendusüksuse tõlgendus – hankija jättis endale õiguse aktsepteerida talle sobiva Eesti krediidasutuse tagatise, kusjuures ei olnud oluline, kas Eesti krediidasutus vastab Moody's B reitingule või mitte – on väär. Toetuse viitas

6. novembri 2011. aasta lahendile haldusajajas nr 3-3-1-65-11, mille punktis 26 leidis Riigikohtu halduskolleegium, et hankija poolt hankemenetluses kehtestatavate nõuete seas eristuvad muu hulgas hankelepingu esemele ja hankes osalevatele ettevõtjatele esitatavad nõuded. Seda, millist liiki ja millistele tunnustele vastavat kaupa või teenust soetada, otsustab hankija põhimõtteliselt omal vabal äranägemisel, eeldusel, et hankija poolt kehtestatavad kriteeriumid on asjakohased ning kooskõlas läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise põhimõttega. Käesoleval juhul otsustas AS Tallinna Lennujaam arvestades hanke mahtu, millistele täiendavatele tingimustele peab vastama hankes esitatav tagatis. Seejuures nõudis hankija tagatist kõikidelt pakkujatelt ühesuguses summas, olenemata sellest, kas tegemist oli Eesti krediidasutusega või Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi või Euroopa Liidu liikmesriigi krediidasutusega.

Toetuse saaja oli endiselt seisukohal, et nõuet seoses täitmistagatisega saab tõlgendada üksnes nii, et nii tellija asukohamaa krediidasutuse (variant i) kui ka tellija poolt aktsepteeritava Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi või Euroopa Liidu liikmesriigi krediidasutuse puhul (variant ii) peab olema tagatud vähemalt reiting B vastavalt *Moody's* reitingule pankade finantsnäitajate kohta. Seda kinnitab toetuse saaja hinnangul juba ainuüksi asjaolu, et grammatiliselt lõppeb lause punktiga alles peale (variant ii) lõppu, kus oli toodud välja täitmistagatiste puhul täiendav tingimus krediidasutuse reitingule. Toetuse saaja märkis, et ka Tallinna Ringkonnakohus on selgitanud 13. veebruari 2013. aasta lahendi haldusajaja nr 3-12-2650 punktis 17, et HD-d tuleb käsitada avalikkusele suunatud tahteavaldusena, mida tuleb TsÜS § 75 lõike 2 kohaselt tõlgendada nii, nagu mõistlik isik seda mõistma pidi. VÕS § 7 lõike 2 kohaselt arvestatakse mõistlikkuse hindamisel mh võlasuhte olemust ja tehingu eesmärki ning vastava tegevus- või kutseala tavaid ja praktikat.

Samas, ei saaks toetuse saaja hinnangul finantskorrektsiooni otsust vastu võtta isegi siis, kui lähtuda rakendusüksuse poolt otsuse eelnõus märgitud HD ebaõigest tõlgendusest. Nimelt on Tallinna Ringkonnakohus 30. novembri 2021. aasta lahendi haldusajajas nr 3-20-895 punktis 23.2 märkinud järgnevat: *Kaebaja osundab õigesti, et kui välispakkujatel oleks hanke vastu esinenud huvi, oleks olnud tõenäoline, et nad vajadusel küsivad dokumendinõude kohta selgitusi või teevad vastavasisulisi ettepanekuid. Seda asjaolu aga ei esinenud.* Toetuse saaja rõhutas, et mitte ükski isik ei esitanud hankes AS-le Tallinna Lennujaam küsimusi seoses hankelepingu täitmise tagamiseks nõutud tagatisega. Tallinna Ringkonnakohus on selgitanud eelviidatud lahendi punktis 24, et tagasinõude esitamiseks puudub alus, kui ei saa pidada tõenäoliseks, et välispakkujad jätsid vaidlusalusel riigihankel osalemast dokumendinõude tõttu.

Toetuse saaja leidis, et käesoleval juhul on tegemist analoogilise olukorraga, mida lahendati

Tallinna Ringkonnakohtu 30. novembri 2021. aasta lahendis haldusasjas nr 3-20-895. Ka antud juhul ei saa pidada tõenäoliseks, et välispakkujad jätsid riigihankes osalemast selle tõttu, millised nõuded AS Tallinna Lennujaam seadis hankelepingu täitmise tagatisele ning seetõttu puudub tagasinõude esitamiseks alus, mistõttu oleks finantskorrektsiooni otsus õigusvastane.

Toetuse saaja oli kokkuvõttes seisukohal, et kehtestatud hankedokumendid ei sätestanud ebaproportsionaalseid tingimusi ega rikkunud RHS üldpõhimõtteid. Isegi kui asuda hüpoteetilisele seisukohale, et riigihankes nr 215130 mistahes rikkumine võis esineda, takistab AS-i Tallinna Lennujaam õiguspärane ootus otsuse vastuvõtmist.

Rakendusüksuse seisukoht

Rakendusüksus nõustub toetuse saajaga, et finantskorrektsiooni otsuse eelnõus käsitletud tagatised ei allu RHS § 90 regulatsioonile (nimetatud sättele ei ole ka rakendusüksus eelnõus viidanud), kuna rikkumise aluseks ei ole mitte pakkumuse tagatis vaid hoopis täitmistagatis ja ettemakse tagatis.

Rakendusüksus selgitab, et Euroopa Liidu riigihangete regulatsiooni eesmärk on tagada eelkõige kaupade vaba liikumise, asutamisvabaduse ja teenuste osutamise vabaduse põhimõtted ning nendest tulenevad võrdse kohtlemise, mittediskrimineerimise, vastastikuse tunnustamise, proportsionaalsuse ja läbipaistvuse põhimõtted. RHS § 1 kohaselt on riigihangete seaduse eesmärk tagada hankija rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning olemasolevate konkurentsitingimuste efektiivne ärakasutamine riigihankel. Selle eesmärgi täitmiseks tuleb hankijatel riigihangete korraldamisel järgida muuhulgas ka riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid. Seega tuleb tingimused sõnastada selliselt, et pakkujad saaksid hankes osaleda võrdsetel alustel, sh välispakkujad võrdselt asukohariigi pakkujatega. Üldpõhimõtteid tuleb järgida nii alla rahvusvahelist piirmäära jäävate hangete kui ka rahvusvahelist piirmäära ületavate hangete puhul. Kuna rahvusvahelist piirmäära ületavate hangete puhul eeldatakse välismaiste pakkujate huvi hankes osalemise vastu, tuleb selliste hangete läbiviimisel hankijal mh lisaks jälgida, et hankes seatud (sh hankelepingu täitmise) tingimused oleksid kehtestatud ka sellest eeldusest lähtuvalt.

Rakendusüksus ei nõustu toetuse saaja väitega, et vaidlusaluse tingimuse sätestamisel on hankija järginud RHS § 3 punktis 2 sätestatud nõudeid. Rakendusüksus selgitab, et vastavalt riigihangete seaduse § 4 punktile 17 on riigihanke alusdokumendid kõik hankija koostatud dokumendid, milles sätestatakse riigihanke üksikasjad, sh hankelepingu tingimused. RHS § 110 lõike 3 kohaselt kinnitab pakkuja oma pakkumuse esitamisega kõigi riigihanke alusdokumentides esitatud tingimuste ülevõtmist. Seega ei saa pakkuja esitada oma pakkumuses erinevaid ega täiendavaid hankelepingu tingimusi, mistõttu on hankija kohustatud järgima, et hankelepingu tingimused oleksid kooskõlas riigihangete seadusega, sh proportsionaalsed ja kohtleksid ettevõtjaid võrdselt (RHS § 3 punkt 2). Tingimust saab pidada proportsionaalseks, kui see on vajalik. Tingimus on vajalik siis, kui seda ei ole võimalik sama veenvalt tõendada kergema tingimuse abil. Lepingu täitmise tingimuste tõttu, mis sisaldavad hankija põhjendamatuid eelistusi, võivad ettevõtjad pakkumuse esitamisest loobuda ja seega õigusvastaste tingimuste kehtestamine võib endaga kaasa tuua konkurentsivõimeliste pakkujate tõrjumise.

Rakendusüksus juhib toetuse saaja tähelepanu asjaolule, et ei heida hankijale ette mitte Moody's B reitingu tingimuse seadmist ennast, vaid seda, et toetuse saaja on vastava nõude seadnud üksnes

Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi või Euroopa Liidu liikmesriigi krediidasutuste puhul, lubades samas esitada ükskõik missuguse Eesti krediidasutuse tagatise (mille puhul reitingu nõue puudus). Seega on toetuse saaja kehtestanud välisriigi krediidasutustele kõrgemad nõuded, kui Eesti krediidasutustele ning sellest lähtuvalt kohelnud ettevõtjaid erinevalt, takistades kaupade ja teenuste vabaliikumist.

Seades täitmistagatise ja ettemakse tagatise väljastavatele välispankadele Moody's B reitingu nõude, on toetuse saaja piiranud ühtlasi riigihankes osalejate ringi (eelkõige välispakkujate osas), sest ettevõtjatel (sh väiksema suuruse ettevõtjatel), kes soovisid esitada välispanga tagatise, ei pruugi olla hankija nõutud reitingut (Moody's B) omavate pankade garantiikirjad kättesaadavad või võib osutuda kogu protsess (kui ei ole tegemist nn „kodupangaga“) liiga aeganõudvaks ja keerukaks, et ettevõtja jõuaks RHS § 110 lõikest 3 tulenevalt hiljemalt pakkumuse esitamise hetkeks veenduda hankija seatud tingimuse täitmise võimalikkuses või jõuaks esitada nõutud tagatise hankepingus sätestatud tähtaegadeks. Seega on toetuse saaja mainitud potentsiaalseid pakkujaid kohelnud põhjendamatult ebavõrdset, võrreldes nende ettevõtjatega, kes soovisid või kellel oli võimalik esitada Eesti krediidasutuste tagatise.

Rakendusüksuse hinnangul ei ole toetuse saaja esitanud objektiivseid argumente, millest lähtuvalt võiks jõuda järeldusele, et tellija asukohamaa krediidasutuste eelistamine oli põhjendatud ning toetuse saaja eesmärgi täitmine ei olnud võimalik pakkujaid vähempiiravamal moel, mistõttu on rikutud RHS § 3 punktis 2 sätestatud võrdse kohtlemise põhimõtet. Põhjendamatult piirava tingimuse kehtestamisega ei kasuta hankija ka efektiivselt ära turul olevat konkurentsi RHS § 3 punkti 3 mõistes, kuivõrd piirava tingimuse tõttu saab hankes osaleda vähem pakkujaid. See omakorda riivab RHS § 3 punktis 5 toodud rahaliste vahendite säästliku ja otstarbeka kasutamise põhimõtet, kuivõrd väiksema pakkujate ringi korral ei pruugi hankija saada parima võimaliku hinna ja kvaliteedi suhtega hankepingut.

Rakendusüksus peab vajalikuks märkida, et Euroopa Liidus registreeritud krediidasutused (pangad) on allutatud sarnastele regulatsioonidele ja järelevalvele (vt nt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. a määrus nr 575/2013¹⁰; nõukogu 15. oktoobri 2013. a määrus asjas nr 1024/2013¹¹), mistõttu ei ole tagatise õigusjõud ühelgi juhul konkreetse seoses selle väljastanud krediidasutuse registreerimise või tegutsemise asukohast. Eelnevast lähtuvalt ei ole samuti rakendusüksuse hinnangul asjakohane seada välisriigi krediidasutuste suhtes Eesti krediidasutustest rangemaid nõudeid ja puudub sisuline õigustus pakkujate ebavõrdseks kohtlemiseks¹². Arvestades eeltoodut puudusid rakendusüksuse hinnangul vaidlusaluse hankepingu täitmise tingimuste seadmiseks objektiivsed põhjendused, mistõttu on tegemist riigihangete seaduse üldpõhimõtetega (eelkõige RHS § 3 punktiga 2) vastuolus olevate hankepingu täitmise tingimustega. Rakendusüksus on seisukohal, et toetuse saaja eesmärgi täitmine oleks olnud võimalik ka pakkujaid vähempiiravamal moel.

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0575>

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex%3A32013R1024>

¹² Täiendavalt märgib rakendusüksus, et 2014.a on loodud pangandusliit, mille liikmeteks on kõik euroala liikmesriigid. Euroalasse mittekuuluvad EL-i liikmesriigid saavad pangandusliiduga ühineda, seades sisse tiheda koostöö Euroopa Keskpangaga. Selleks, et kõrvaldada liikmesriikide vahelised õiguslikud erinevused, tagada tarbijate samal tasemel kaitse ning võrdsed võimalused pankadele kogu EL-s on kehtestatud ühtsed eeskirjad. Krediidasutuste järelevalve eest vastutab Euroopa Keskpank koostöös riiklike järelevalveasutustega. Ühtse järelevalvemehhanismi peamised eesmärgid on: tagada Euroopa pangandussektori tõhustatud järelevalve kooskõlas ühtse kõrgetasemeliste standardite ja nõuete kogumiga, tagada Euroopa pangandussektori töökindlus ning toetada finantsstabiilsust ja finantssektori integratsiooni euroalal ja ühtsel turul tervikuna. Vt lähemalt: <https://www.consilium.europa.eu/et/policies/banking-union/>.

Rakendusüksus jääb oma seinise seisukoha juurde ning ei nõustu toetuse saaja väitega, et nõuet seoses tagatistega sai tõlgendada üksnes nii, et Moody's B reitingu nõu kohaldus nii asukohamaa kui välisriigi krediidasutustele. Rakendusüksus märgib, et Tallinna Halduskohus on 22.06.2016 kohtuotsuses asjas nr 3-16-874 punktis 45 selgitanud, et riigihankemenetluse formaliseeritusest tulenevalt on äärmiselt oluline, et hankedokumentides sätestatud mõistetakse võimalikult sõnasõnaliselt ning igasugused loomingulised tõlgendused lähevad vastuollu RHS § 3 punktis 1 sätestatud riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõttega.

Töövõtja poolt esitatud tagatiste väljastaja AS-i Swedbank osas selgitab rakendusüksus, et pöördus 15.05.2023 Swedbank AS-i poole küsimusega, kas Swedbank AB krediidireitingud kohalduvad ka Swedbank AS-le ehk Swedbank AB tütarettevõttele. Swedbank AS kinnitas 24.05.2023 saadetud e-kirjas, et Swedbank AB-le omistatud krediidireitingut ei saa omistada Swedbank AS-le, sest hinnang kehtib ainult hinnatud ettevõttele ning Swedbank AS-le ei ole ja ei olnud ka 2020.a kinnitatud eraldi krediidireitingut. Swedbank AS leidis, et Swedbank AB (public) kehtivale krediidireitingule saab viidata, kui seaduses, määruses või muudes tingimustes (nt hangetes) on see lubatud. Käesoleva riigihanke nr 215130 alusdokumendid vastavasisulist võimalust ette ei näinud.

Toetuse saaja on viidanud mh Tallinna Ringkonnakohtu 30.11.2021 otsusele asjas nr 3-20-895. Rakendusüksus juhib siinjuures tähelepanu, et 22.06.2022 otsuses asjas nr 3-19-1239 (p 36) ja 07.10.2022 otsuses asjas nr 3-20-2402 (p 38) on Tallinna Ringkonnakohus omakorda leidnud, et kui riigihanke eeldatav maksumus ületab rahvusvahelise hanke piirmäära, tuleb hankijal eeldada piiriülese huvi olemasolu ja sellega arvestada (sh tingimuste sätestamisel). Lisaks selgitas kohus ringkonnakohtu 01.09.2023 otsuses asjas nr 3-21-2855, et asja 3-20-895 lahend on kohaldatav üksnes selles lahendis käsitletud konkreetsele juhtumile.

Seega ei pea rakendusüksus tõendama reaalse piiriülese huvi esinemist ega ära näitama, et teise liikmesriigi ettevõtja on hanketeatele reageerinud küsimuste või vaidlustuste esitamisega ning piisav on üksnes potentsiaalse piiriülese huvi olemasolu, millele viitab mh riigihanke rahvusvahelist piirmäära ületav eeldatav maksumus. Ka näiteks 24.09.2021 otsuses asjas nr 3-19-346 on ringkonnakohus pidanud õigeks rakendusüksuse selgitust, et selline olukord välistab võimaluse hinnata, kes ja millise hinnaga oleks veel saanud pakkumuse hankemenetlustes esitada. Taolises olukorras ei oleks võimalik veenduda, et kahju ei tekkinud ja kõik ülejäänud pakkumused oleksid vältimatult olnud kallimad kui eduka pakkuja pakkumus (vt p 19). Rahvusvahelist piirmäära ületava riigihanke puhul ei ole toetuse saajal alust eeldada, et ükski välispakkuja (sh naaberriikidest) ei tunne selle vastu huvi.

Rakendusüksus rõhutab, et antud juhul ei ole võimalik välistada, et õiguspäraste hankelepingu tingimuste korral oleks võinud hankes osaleda potentsiaalseid pakkujaid rohkem ja hanke tulemus võinuks kujuneda teistsuguseks, mh võinuks hankelepingu hind kujuneda madalamaks. Struktuurivahenditest rahastatud projektis on rahvusvahelist piirmäära ületava hanke puhul oluline toimida igakülgset kooskõlas Eesti ja Euroopa Liidu õigusnormidega. Antud juhul on tegemist RHS § 3 punkti 2 rikkumisega, mis võis tekitada kahju (s.t selle mõju ei saa välistada) Euroopa Liidu eelarvele. Järelikult ei saa riigihankereeglite rikkumise tõttu kogu projekti kulu abikõlblikuks pidada ning esineb õigustatud alus finantskorrektsiooni tegemiseks.

3 Otsuse resolutsioon

Võttes arvesse eelkirjeldatud asjaolud ja põhjendused ning tuginedes käesolevas otsuses väljatoodud õiguslikele alustele, rakendusüksus

otsustab:

1. lugeda projekti „Tallinna lennujaama lennuliiklusala keskkonnaseisundi parendamine ja lennuohutuse suurendamine“ raames mitteabikõlblikuks kuluks kokku 1 200 302,34 eurot, millest Ühtekuuluvusfondi toetus kokku moodustab 600 151,16 eurot ja omafinantseering 600 151,18 eurot;
2. vähendada riigihanke „Tallinna lennujaama lennuliiklusala keskkonnaseisundi parendamine ja lennuohutuse suurendamine, II ehitusetapp (2019). Ehitustöövõtt.“ viitenumbriga 215130 seotud abikõlblikke kulusid projektis 5% võrra;
3. nõuda toetuse saajalt tagasi projekti raames välja makstud toetus summas 600 151,16 eurot;
4. toetuse saajal **kanda 60 kalendripäeva jooksul** alates käesoleva otsuse kehtima hakkamise päevast tagastatav toetus **summas 600 151,16 eurot** Rahandusministeeriumi pangakontole SEB Pank – a/a EE891010220034796011 (SWIFT: EEUHEE2X) või Swedbank – a/a EE932200221023778606 (SWIFT: HABAE2X) või Luminor Bank EE701700017001577198 (SWIFT: NDEAEE2X) või LHV Pank EE777700771003813400 (BIC/SWIFT: LHVBE22) viitenumbriga 2800082909. Selgituseks märkida projekti number ja otsuse number. Kui tagasimaksmise tähtpäevaks toetust tagasi ei maksta, peab toetuse saaja vastavalt STS § 49 lõikele 1 maksma viivist 0,1 protsenti iga toetuse tagasimaksmisega viivitatud kalendripäeva eest;
5. vähendada projekti eelarvet tegevuses nr 1 „Ehitamine“ summas 1 200 302,34 eurot;
6. muuta taotluse rahuldamise otsuse lisa 1 punkte 1 ja 3 järgmiselt:
 - 6.1 „Maksimaalsed abikõlblikud kulud, mida abi suuruse arvutamisel arvesse võetakse on 68 799 697,66 eurot“;
 - 6.2 „ÜFist antava abi maksimaalne suurus on 34 399 848,84 eurot“.

Rakendusüksus juhib toetuse saaja tähelepanu STS § 48 lõikele 4 ja ühendmääruse § 24 lõikele 1, mille kohaselt on toetuse saajal õigus hiljemalt kümne tööpäeva jooksul finantskorrektsiooni otsuse kättesaamisest arvates esitada taotlus tagasimaksmisele kuuluva toetuse ajatamiseks.

Käesoleva otsuse peale on õigus esitada vaie rakendusüksuse kaudu Kliimaministeeriumile STS-i ja haldusmenetluse seaduses sätestatud tingimustel ja korras 30 päeva jooksul, arvates päevast, mil isik sai otsusest teada või oleks pidanud teada saama.

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Sams
osakonnajuhataja

Koostaja: Kersti Metsalo
6632026
Kersti.Metsalo@rtk.ee